

Nr 149

Av herr **Henning Nilsson** i Gävle **m. fl.**, *angående lagstiftning för säkrande av rätt till arbete, full sysselsättning och trygghet i anställningen, m. m.*

De tekniska framstegen ökar takten i statens och näringslivets rationaliseringssträvanden.

En stark koncentration av produktionen, begynnande automation i såväl produktionsledet som i distributionsledet, skapar oro för framtiden hos löntagarna och deras familjer. Allt flera frågar sig hur det skall bli med arbetsmöjligheterna i fortsättningen.

Oron för framtiden accentueras också av vikande sysselsättning, helgpermitteringar och nedlagda fabriker.

I detta läge framstår samhällets skyldighet att säkra arbete och utkomstmöjligheter för de breda lagren som en självskrivna sak. Denna uppfattning har tidigare framförts i Sveriges riksdag. Då den på nytt framföres sker det mot bakgrunden av att allt flera arbetare och tjänstemän i vårt land icke längre vill finna sig i den osäkerhet, som frånvaron av ett lagligt skydd för rätten till arbete innebär för de många löntagarna.

Förenta Nationernas generalförsamling har i en förklaring om de mänskliga rättigheterna, som antogs redan år 1948 och återfinnes i artikel 23 mom. 1, anfört:

»Envar har rätt till arbete, till fritt val av sysselsättning, till rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden och till skydd mot arbetslöshet.»

Denna förklaring har ännu tio år senare icke ratificerats av vårt land. Man måste fråga sig, varför detta inte skett, särskilt som flera andra länder inarbetat bestämmelser av liknande innebörd i sina författningar. Såväl Norge som Västtyskland har sedan lång tid tillbaka arbetslagstiftning, som i vissa avseenden sträcker sig längre än vad motsvarande svensk lagstiftning kan anses göra.

De svenska löntagarna saknar garantier för full sysselsättning och därmed verklig trygghet i anställningen. De senaste helgpermitteringarna åstadkom för de permitterade arbetarna och tjänstemännen en kraftig inkomstminskning vid en tid, då familjernas utgifter vanligtvis är större än vid andra tider av året. Permitteringarna företogs och beslutades enväldigt av arbetsgivarna. Visserligen varslade arbetsgivarna om permitteringarna genom företagsnämnderna, men löntagarna och deras organisationer hade inget verkligt inflytande på dessa frågor.

De senaste åren har en mångfald företag nedlagt eller flyttat sin verksamhet till annan ort. Varje sådan driftnedläggelse får betydande skade-

verkningar, främst för de berörda arbetarna, men också för den bygd, där företaget varit beläget. T. o. m. de statliga monopolföretagen tillgriper metoder i sina rationaliseringssträvanden, som måste starkt fördömas. Sålunda har Svenska tobaksmonopolet beslutat att med ett års varsel nedlägga sin produktion i Gävle. Beslutet innebär att nära 200 arbetare kastas ut på gatan. Då arbetskraften till över 90 procent är kvinnlig och därtill har mångårig anställning och staden saknar tillräckligt med kvinnoindustri, innebär Tobaksmonopolets beslut att framtiden för många av de anställda ter sig mycket dystert och osäker.

Statens järnvägars rationaliseringssträvanden ger på samma sätt blytbelysning åt de anställdas rättslöshet. Många anställda, som lockas söka anställning vid SJ, blir plötsligt uppsagda. Mot denna bakgrund framstår det som absurt att svensk arbetslagstiftning saknar tillfredsställande skyddsregler och bestämmelser till skydd för arbetarna i detta hänseende, liksom att enskilda kapitalister eller grupper av sådana inklusive statliga monopolföretags styrelser skall kunna diktera driftnedläggelser enbart ur synpunkten av krassa vinstbegär.

Rätten till arbete bör därför lagfästas på samma sätt som skett i en rad andra länder. Till ett sådant lagfästande bör fogas bestämmelser, som gör denna rätt till en realitet för de breda lagren. En sådan lagstiftning skulle kunna bli stommen till en framtida *arbetsbalk*, i vilken de framsteg, som arbetarmassorna på hithörande område tillvunnit sig, kunde sammanföras och förankras. För säkrandet av rätt till arbete, full sysselsättning och trygghet i anställningen erfordras enligt vår mening följande:

1) Envars rätt till arbete, till fritt val av sysselsättning, till rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden och till skydd mot arbetslöshet förankras i lag.

2) Samhälleliga planeringsåtgärder för upprätthållande av produktion och full sysselsättning inledes.

3) Kapitalisterna berövas rätten att själva avgöra om företag skall drivas eller slå igen. Där de vägrar att hålla i gång viktig produktion, övertar samhället företagen och driver dem i egen regi.

4) Skyldighet för företag att varsla om planerade förändringar av driften i så god tid, exempelvis två månader i förväg, att arbetsmarknadsmyndigheterna kan överväga och vidta lämpliga åtgärder.

Vi hemställer,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utarbetande av förslag till lagstiftning i överensstämmelse med ovan angivna punkter samt att detta snarast möjligt förelägges riksdagen.

Stockholm i januari 1958

H. Hagberg

Erik Karlsson

Henning Nilsson
Helmer Holmberg

i Stuvsta